

VAPAAEHTOINEN AUTTAA, VAIKUTTAA JA HYÖTYY

– katsaus Vapaaehtoistoiminta
Suomessa 2024 -kyselyn tuloksiin

Marion Fields

Opintokeskus Sivis 2024

Johdanto

Suomalaisista vajaa puolet on osallistunut vapaaehtoistoimintaan viimeksi kuluneen vuoden aikana, selviää Kansalaisareenan, Opintokeskus Siviksen ja Kirkkohallituksen Taloustutkimuksella keväällä 2024 teettämästä Vapaaehtoistoiminta Suomessa -kyselystä. Vapaaehtoistehtäviin käytetty tuntimäärä on palannut lähes vuoden 2015 tasoa.

Vapaaehtoistoiminta lisää tutkitusti sitä tekevien hyvinvointia. Kyselyyn vastanneista vapaaehtoistoimintaan osallistuneista 63 % kertoi vapaaehtoistoimintaan osallistumisen vaikuttaneen myönteisesti elämäänsä.

Lähes kaksi kolmasosaa (64 %) vapaaehtoistoimintaan osallistuneista on ollut jonkin yhteisön organisoimassa toiminnassa. Myös tulevaisuudessa suuri osa heistä, 54 %, haluaa osallistua jonkin yhteisön järjestämään vapaaehtoistoimintaan. Järjestöt, yhdistykset ja seurat nähdään jo toista kertaa peräkkäin selkeästi tärkeimpinä vapaaehtoistoiminnan järjestäjinä: yhteisöjen vapaaehtoistoimintaan osallistuvista 86 % suosii näitä tahoja jatkossakin.

Vapaaehtoistoimintaan halutaan tulevaisuudessa osallistua kasvokkain. Etänä, verkossa tai puhelimitse toimintaan osallistuvien osuus on laskenut edellisestä vuoden 2021 tutkimuksesta (11 %) viiteen prosenttiin ja kasvokkain osallistuvien nousut 56 prosentista 65 prosenttiin.

Naiset tekevät eniten vapaaehtoistehtäviä lasten, nuorten ja ikäihmisten parissa. Miehet kunnostautuvat asukas- ja kylätoiminnassa sekä liikunnan ja urheilun tehtävissä. Yli 65-vuotiaiden halu osallistua vapaaehtoistoimintaan pyydettyäessä oli historiallisen suurta: 30 % vastanneista 65–79-vuotiaista kertoi haluavansa osallistua, jos pyydetäisiin. Eniten innostusta vapaaehtoistoimintaan oli kuitenkin nuorilla ja nuorilla aikuisilla, joista puolet osallistuisi pyydettyäessä.

Tässä aineiston pohjalta laaditussa artikkelissa paneudutaan erityisesti vapaaehtoistoiminnan koettuihin hyötyihin sekä toiminnan vetovoi-
matekijöihin ja tekijöihin, jotka tukevat vapaaehtoistyön tekemistä – nämä kertovat myös osallistumisen esteistä. Vertailut vastaajien välillä keskittyvät sekä heidän taustaansa että heidän orientoitumiseensa vapaaehtoistoimintaan: kokevatko he olevansa esimerkiksi auttajia tai vaikuttajia? Vapaaehtoisten orientaatiot ja motivaatiot ovat jatkuva kiinnostuksen kohde erilaisissa tutkimuksissa ja selvityksissä eri mais-
sa ja niillä on yhteys siihen, miten vapaaehtoinen kokee toimintansa (esim. Kanemura & McGarvey 2023; Maki & Snyder 2017). Tässäkin kyselyssä tämä aihe on nostettu esille.

Taloustutkimus toteutti Vapaaehtoistoiminta Suomessa 2024 -kyselytutkimuksen Kansalaisareenan, Opintokeskus Siviksen ja Kirkkohallituksen toimeksiannosta. Tutkimukseen vastasi 1045 henkilöä 18.–20.3.2024. Kysely tehtiin internetpaneelissa. Otos edustaa Manner-Suomen 15 vuotta täyttäneitä väestöä. Vastaava kyselytutkimus on tehty aikaisemmin vuosina 2010, 2015, 2018 ja 2021. Vuosina 2010–2018 kysely tehtiin henkilökohtaisina käyntihaastatteluina. Vuodesta 2021 alkaen kysely on toteutettu Taloustutkimuksen internetpaneelissa. (Ks. Turja 2024.)

Miten vapaaehtoistoimintaan orientoidutaan?

Vuonna 2024 43 % kyselyn 1045 vastaajasta oli ollut toiminnassa mukana edellisen vuoden aikana, joten koronapandemian jälkeenkin toiminnassa olleiden osuus on pysynyt korkeana. 25 % vastaajista oli tehnyt vapaaehtoistyötä viimeisen neljän viikon aikana, keskimäärin 17,2 tuntia.

Vastaajia, jotka olivat edes joskus olleet vapaaehtoistoiminnassa eli myös aiemmin kuin viimeisen vuoden aikana (801 kpl), pyydettiin valitsemaan luettelosta 1–3 sanaa, jotka kuvaavat heidän kokemustaan vapaaehtoisena olemisesta. Vähän yli puolet vastaajista, 57 %, koki olevansa puhtaasti vapaaehtoisia. Talkoolaiseksi itsensä koki 40 %, auttajiksi 37 % ja osaksi ryhmää tai yhteisöä 34 %. Muita vaihtoehtoja (seurakuntalainen, vaikuttaja, aktivisti, luottamushenkilö, hyväntekijä, vapaaehtoistyöntekijä, ilmaisen työn tekijä, kansalainen, vastuunkantaja) valittiin harvemmin.

Tätä analyysia varten vaihtoehtoista rakennettiin viisi erilaista vapaaehtoisorientaatiota. Kuhunkin orientaatioon valittiin luettelosta ne vaihtoehdot, jotka liittyivät temaattisesti toisiinsa ja/tai joiden välillä oli tilastollisesti merkitsevä riippuvuus eli korrelaatio.

Auttajiksi tai hyväntekijöiksi itsensä kokeneista vastaajista muodostettiin ryhmä nimeltä **Auttajat** (35 % vastaajista, n = 361). Vaikuttajaksi, aktivistiksi tai luottamushenkilöksi itsensä kokevista muodostui analyysissa ryhmä **Vaikuttajat** (12 %, n = 124). **Tekijät**-ryhmään luokiteltiin vastaajat, joiden mielestä he ovat talkoolaisia, vapaaehtoistyöntekijöitä tai ilmaisen työn tekijöitä (38 %, n = 399). **Yksilölliset** vapaaehtoiset ovat heitä, jotka valitsivat olevansa kansalaisia tai vastuunkantajia eli yksilön vastuuta ja valintoja (ei kuitenkaan omaa hyötyä) korostavia (18 %, n = 184). **Tiimipelaajat** (29 %, n = 300) kokevat olevansa osa yhteisöä tai seurakuntalaisia. Useimmin valittu vaihtoehto eli vapaaehtoinen ei ollut muihin tekijöihin vahvasti yhteydessä, joten se esiintyy vertailussa lisäksi ryhmänä **Vapaaehtoiset**.

Vastaajalla saattaa olla yhdestä kolmeen erilaista orientaatiota, minkä takia ryhmien yhteenlaskettu osuus ylittää 100 %. Keskimäärin niitä oli 2,3. Vapaaehtoisten, Auttajien ja Tekijöiden joukossa oli muita enemmän heitä, joilla on yksi vahva orientaatio tehtäväänsä. Myöhemmin artikkelissa voidaan huomata, että vastaajien, joilla on 2–3 toisistaan erilaista orientaatiota, vastaukset poikkeavat jonkin verran heistä, joilla niitä on vain yksi.

Ryhmiä vertailtiin monen taustatekijän kautta (sukupuoli, ikä, koulutustaso, asuinpaikka, elämäntilanne, talouden koko ja tulot), mutta niiden suhteen tilastollisesti merkitseviä eroja oli hyvin vähän. Ainoat erot olivat sen suhteen, että kyselyyn vastanneista naisista 33 % koki olevansa Tiimipelaajia, kun miesten (25 %) ja muunsukupuolisten (4 %) vastaajien kohdalla osuudet olivat pienempiä. Tekijät-ryhmässä taas korostui lapsiperheiden osuus: kun yksin asuvia, lapsettomia pariskuntia tai muita aikuistalouksia edustavista vastaajista korkeintaan 38 % oli tässä ryhmässä, lastensa kanssa asuvista vastaajista jopa 49 % oli tässä ryhmässä. Tätä selittää varmasti osittain se, että he ovat tehneet liikunta-alan vapaaehtoistyötä esimerkiksi juniorien valmennuksessa tai muissa tehtävissä merkitsevästi useammin kuin muut (tästä ryhmästä 58 %; muista 44 %).

Kyselyssä vapaaehtoistehtävällä, toimialalla ja toiminnan kestolla ja intensiteetillä oli enemmän yhteyttä siihen, millaiseksi vastaaja orientaationsa kokee. Tästä ei voida tokikaan sanoa, kuinka paljon henkilökohtaiset ominaisuudet vaikuttavat tehtäviin hakeutumiseen tai kuinka paljon ne saattavat muovata vapaaehtoisen käsitystä toiminnastaan.

Seuraavaksi orientaatioryhmät esitellään profilitarinoina. Vapaaehtoiseksi itsensä kokevien ryhmä oli epämääräisempi, joten sitä hyödynnetään vasta tulosten esittelyssä.

Auttajat

Me olemme innostuneita toisten ihmisten ja myös eläinten auttamisesta. Niinpä löydät meidät tehtävistä, joihin sisältyy suoraa auttamista, tukihenkilönä olemista tai ruuan jakelua. Löydät meidät muita useammin myös pelastusalan vapaaehtoistehtävistä. Sen sijaan asioihin vaikuttamisesta tai johtamisesta emme ole kovin kiinnostuneita. Olemme muita useammin mukana esimerkiksi ikäihmisiin tai terveyden edistämiseen liittyvissä tehtävissä. Pidämme tehtäviemme epämuodollisuudesta tai spontaanisuudesta, sillä kun niistä vapaaehtoisista, jotka eivät koe olevansa Auttajia, lähes kolme neljästä (73 %) oli jonkin yhteisön organisoimassa toiminnassa, meistä vain reilu puolet (53 %). Asumme kaikkialla Suomessa. Ne meistä, jotka ovat viimeisen neljän viikon aikana olleet vapaaehtoistoiminnassa, ovat osallistuneet siihen keskimäärin 17,2 tuntia.

Vaikuttajat

Me olemme usein kiinnostuneita pitkäjänteisistä tehtävistä ja ehkä sellaisista, joissa voimme hyödyntää korkeakouluopinnoissa kertynyttä osaamista. Tulemme muita useammin Uudeltamaalta. Olemme muita useammin jossain yhdistyksessä mukana ja siellä vaikuttamistehtävien lisäksi johdamme, hallinnoimme ja kehitämme toimintaa sekä järjestämme tapahtumia. Olemme siis varsin organisoituneita. Kaikki kampanjointiin liittyvä tekeminen on meidän juttumme ja olemme myös poliittisesta toiminnasta kiinnostuneita. Meistä 60 % on ollut mukana poliittisessa toiminnassa, mutta muista vapaaehtoisista vain 16 %. Tykkäämme myös esimerkiksi olla ammattiyhdistyksissä sekä toiminnassa, jossa vaikutetaan erilaisten vähemmistöjen ja ympäristön asemaan. Ne meistä, jotka ovat viimeisen neljän viikon aikana olleet vapaaehtoistoiminnassa, ovat osallistuneet siihen keskimäärin 21,7 tuntia.

Tekijät

Me pidämme pystyssä suomalaisia liikuntaseuroja ja kylä- ja asukasyhdistyksiä, erityisesti Länsi-Suomessa. Meistä noin 75 % on viime aikoina tehnyt talkoo- tai rakennushommia, kun muista vapaaehtoisista näissä hommissa on ollut reilusti alle puolet. Meitä ei kuitenkaan erityisesti kiinnosta kouluttaminen ja ryhmänohjaus tai vertaistukena toiminen, eikä myöskään hallinnointi yhtä paljon kuin muita. Pidämme kuitenkin ryhmässä toimimisesta. Tehtäviemme luonteen takia olemme muita useammin lyhytkestoisessa tai satunnaisessa toiminnassa. Meistä on viimeisen vuoden aikana ollut satunnaisesti mukana 46 %, muista vapaaehtoisista vain 29 %. Meidät on helppo rekrytoida tempauksiin ja käytännön tekemiseen. Ne meistä, jotka ovat viimeisen neljän viikon aikana olleet vapaaehtoistoiminnassa, ovat osallistuneet siihen keskimäärin 15,3 tuntia.

Yksilölliset

Meidän mielestämme vapaaehtoisuudessa on paljon kyse muiden tukemisesta ja vastuun ottamisesta. Niinpä teemme muita enemmän lapsi- ja nuorisotyötä ja ohjaamme ryhmiä ja koulutamme. Asumme eri puolilla maata ja olemme muita useammin korkeakoulutettuja. Pidämme myös ryhmässä toimisesta ja auttamisesta. Kiinnostustemme takia myös usein johdamme yhdistyksiä. Muita useammin saatat myös löytää meitä seurakunnista tai maanpuolustukseen liittyvästä vapaaehtoistoiminnasta. Arvostamme pitkäkestoista ja säännöllistä tekemistä. Meistä jopa 54 % on viime aikoina ollut mukana pitkäkestoisessa toiminnassa, kun muista vapaaehtoisista vain 34 %. Ne meistä, jotka ovat viimeisen neljän viikon aikana olleet vapaaehtoistoiminnassa, ovat osallistuneet siihen keskimäärin 15,9 tuntia. Annamme siis aikaamme pitkäjänteisesti, mutta hieman vähemmän kuussa kuin jotkut muut vapaaehtoiset.

Tiimipelaajat

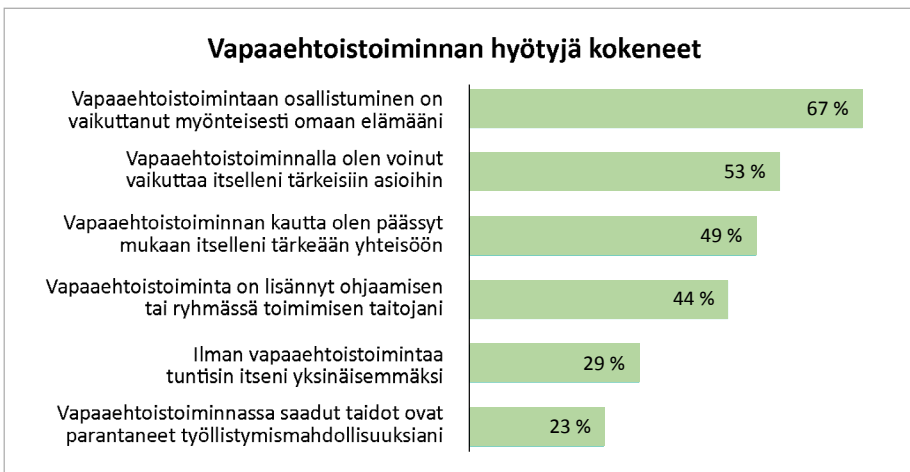
Vapaaehtoishommat ovat parhaita yhdessä tehtynä! Kaltaisiamme vapaaehtoisia löydät kaikkialta maasta. Teemme usein asiantuntijatyötä ja meistä moni on korkeakoulutettu. Yhteisöstä saamme työlle vastapainoa. Kun olemme yhdistystoiminnassa, teemme muita vapaaehtoisia useammin esimerkiksi koulutushommia tai varainhankintaa ja olemme mukana tapahtumissa. Myös uskuntoon liittyviä tehtäviä meillä on muita enemmän, koska osa meistä on identifioitunut seurakunta-toimintaan. Olemme muita jonkin verran useammin myös ikäihmiisiin, kulttuuriin tai politiikkaan liittyvässä toiminnassa. Olemme muita useammin mukana säännöllisessä toiminnassa ja erityisesti yhdistysten kaltainen yhteisöllinen toiminta sopii meille. Meistä jopa 75 % on viime aikoina ollut jonkin yhteisön järjestämässä toiminnassa. Ne meistä, jotka ovat viimeisen neljän viikon aikana olleet vapaaehtoistoiminnassa, ovat osallistuneet siihen keskimäärin 18,8 tuntia. Yhteisö houkuttelee meitä myös antamaan aikaamme.

Näiden vastausten lisäksi, kun vastaajia tarkastellaan erilaisten orientaatioiden kirjon mukaan, voidaan huomata, että mitä moninaisemmin vastaaja tehtäviinsä orientoituu, sitä intensiivisemmin hän toimii: Ne vastaajat, jotka ovat viimeisen neljän viikon aikana olleet toiminnassa ja jotka näkevät toimintansa selkeästi yhden orientaation kautta, ovat antaneet aikaansa keskimäärin 8,5 tuntia. Heistä kaksi erilaista orientaatiota valinneet vastaajat olivat olleet mukana keskimäärin 17,5 tuntia ja kolme erilaista orientaatiota valinneet 18,1 tuntia. Laajasti orientoituneet vapaaehtoiset (2–3 toisistaan poikkeavaa orientaatiota) ovat myös enemmän mukana jonkin yhteisön järjestämässä tai muuten säännöllisessä toiminnassa.

Kuka hyötyy vapaaehtoistoiminnasta?

Vapaaehtoistoiminta Suomessa -kysely on toteutettu jo viisi kertaa. Vuoden 2019 kyselystä kävi ilmi, että vapaaehtoistoiminnan hyödyt kasaantuvat heille, joilla on jo esimerkiksi korkeakoulutus tai vakaa työura (Fields 2019). Eroja löytyi nytkin, joskin kaikilla vapaaehtoisilla on mahdollisuus saada toiminnasta iloa ja hyötyä. Huomattavin ero on siinä, kuka vapaaehtoistoimintaan osallistuu ja samalla pääsee osaksi sen hyödyistä, ja kuka ei. Tästä esimerkkinä se, että kyselyssä vain peruskoulun suorittaneista vastaajista 39 % ei ole koskaan ollut vapaaehtoistoiminnassa, kun korkeakoulutetuista vain 20 % ei ollut osallistunut. Tämä on vuodesta toiseen hyvin merkittävä osallisuuteen ja tasa-arvoon liittyvä ongelma Suomessa. Moni, joka hyötyisi osallistumisesta erityisen paljon, ei osallistu.

Vapaaehtoistyötä ainakin jossain vaiheessa tehneitä vastaajia (n = 801) pyydettiin arvioimaan asteikolla 1–5, kuinka paljon he ovat saaneet osakseen erilaisia hyötyjä. Seuraava kuvio näyttää kunkin väittämän kohdalla, miten suuri osuus vastaajista on kokenut saaneensa kyseistä hyötyä (eli valinnut arvon 4 tai 5; en osaa sanoa -vastaukset on poistettu).

Kuvio 1. Vastaajat (n = 801), jotka ovat kokeneet saaneensa erilaisia vapaaehtoistoiminnan hyötyjä.

Kuten yllä olevasta kuviosta voimme havaita, reilut kaksi kolmasosaa tähän kysymykseen vastanneista henkilöistä on vahvasti sitä mieltä, että vapaaehtoistoiminnalla on ollut myönteinen vaikutus omaan elämään. Myös yli puolet vastaajista on kokenut voineensa sen kautta vaikuttaa eli vapaaehtoistoiminnalla on todennäköisesti myös tekijöiden demokraattista kyvykkyyttä vahvistava vaikutus.

Vertailimme kokemusta hyödyistä vastaajien taustan mukaan: mukana oli sukupuoli, ikä, koulutustausta, ammattiasema, asuinpaikka, elämäntilanne ja kotitalouden tulotaso. Joitain eroja eri ryhmien välillä oli, mutta ne eivät pääsääntöisesti olleet merkitseviä. Jokainen voi hyötyä vapaaehtoistoiminnasta.

Sen sijaan suuria eroja löytyy, kun tarkasteluun otetaan motivaatioryhmät. Eroja tarkastellaan seuraavaksi hyödyttäin ja kaikki tilastollisesti merkitsevät erot nostetaan esille.

Jos ajatellaan vapaaehtoistointaa myönteisenä voimana omassa elämässä, erityisen paljon sitä ovat kokeneet yksin asuvat (74 % heistä suuresti hyötyneitä) ja lapsettomat pariskunnat (77 %). Muuten vastaajaryhmien välisiä eroja oli vähän. Vaikuttamisorientoituneista vastaajista 76 % ja Tiimipelaajista 77 % oli väittämän kanssa samaa mieltä. Näissä ryhmissä tehdään eniten yhteistyötä muiden kanssa sen sijaan että toimittaisiin yksin tai täysin itsenäisesti, mutta voiko se olla syynä myönteiseen kokemukseen? Tekijöistä muita pienempi osuus, 61 %, oli väittämän kanssa samaa mieltä. He ovat usein mukana satunnaisemmin, ja säännöllisyydellä ja myönteisellä kokemuksella onkin vahva yhteys: säännöllisessä toiminnassa olleista 88 % on kokenut toiminnan vaikuttaneen myönteisesti omaan elämään, satunnaisista toimijoista 62 %.

Vapaaehtoistoiminnan kautta vaikuttaminen itselle tärkeään asiaan on jonkin verran muita tärkeämpää naisille, joista 59 % valitsi tämän väittämän kohdalla arvon 4 tai 5. Tässä kohtaa Vaikuttajat-ryhmää edustaneet vastaajat ovat kokeneet saaneensa eniten hyötyä: 73 % heis-

tä valitsi vaihtoehdon 4 tai 5. Yksilöllisistä ja Tiimipelaajista 60 % oli vastannut samoin. Tekijöistä huomattavasti pienempi osuus, 48 % oli kokenut voineensa vaikuttaa toiminnassa asioihin.

Yhteisöön pääseminen on vapaaehtoistoiminnassa ollut hieman tärkeämpää naisille kuin muille sukupuolille, mutta suuremmat erot voidaan tässäkin nähdä suhteessa orientoitumiseen. Vaikuttajista jopa 70 % ja Tiimipelaajista 64 % on kokenut yhteisöllisyyden hyötynä itselleen. Sen sijaan Tekijöiden keskuudessa vain 44 % oli kokenut merkittävää yhteisöllisyyttä.

Ryhmässä toimimisen tai ohjaamisen taitojen oppiminen on ollut erityisen tärkeää nuorimmille vastaajille, 15–24-vuotiaille ja 25–34-vuotiaille: molemmissa ryhmissä lähes 60 % vastaajista koki oppineensa näitä taitoja. Tämäkin hyöty osuu eniten Vaikuttajille (59 %) ja Tiimipelaajille (54 %).

Yksinäisyyden lieventymisen kokemus oli melko samankaltainen kaikissa taustaryhmissä. Tekijät-ryhmään kuuluvista vapaaehtoisista ja heistä, joiden toimintaorientaatio oli ”vapaaehtoinen”, yksinäisyys on lieventynyt jonkin verran muita vähemmän (25 % heistä valitsi arvon 4–5). Tämä saattaa johtua siitä, että he tekevät vastausten perusteella useammin kertaluonteisia satunnaisia tehtäviä kuin muut. Janan toisessa päässä ovat yhteisöihin säännöllisesti sitoutuvat Vaikuttajat, Yksilölliset ja Tiimipelaajat: kaikissa näistä ryhmistä yli 40 % vastaajista on sitä mieltä, että yksinäisyys on helpottunut.

Työllistymistä tukevien taitojen omaksuminen oli toinen hyödyistä, joka koskettaa erityisesti nuorimpia vastaajia. 15–24-vuotiaista jopa 44 % oli kokenut oppineensa uusia taitoja. 25–34-vuotiaiden keskuudessa 34 % oli tätä mieltä, mutta vanhemmat vapaaehtoiset ovat kokeneet tämän hyödyn huomattavasti vähäisempänä. Vaikuttajista 41 % oli kokenut hyötynsä uusista taidoista – tällä on varmasti yhteys vuoden 2018 kyselyn havaintoon, että hyvin koulutetut vapaaehtoiset, joita Vaikuttajat tässä kyselyssä olivat, voivat hyödyntää toiminnassa saa-

miaan taitoja työelämässä (Fields 2019). Toisaalta Tekijöihin kuuluvista vapaaehtoisista vain 20 % on kokenut saaneensa työelämässä hyödynnettäviä taitoja. Syynä voi olla tehtävien satunnaisuus ja mahdollisesti niiden epäitsenäisyys.

Yleisesti tuloksista voidaan todeta, että vapaaehtoiset, jotka haluavat vaikuttaa ja toimia ryhmässä ja jotka orientoituvat yksilön vastuun kautta, kokivat tulleen osalliseksi kaikista hyödyistä muita enemmän. Sen sijaan Tekijöiden ja Vapaaehtoisten joukossa koettujen hyötyjen määrä oli keskivertoa pienempi, erityisesti Tekijöiden kohdalla. Auttajat olivat vastaajista lähimpänä keskiarvoa. Tässä kohtaa on hyvä muistaa, että Vaikuttajia oli vastaajista vain 12 %, mutta Tiimipelaajia enemmän, 29 %. Näihin ryhmiin lukeutuvat ovat muita vapaaehtoisia korkeammin koulutettuja, joten on mahdollista, että hyödyt eivät jakaudu kaikille tasaisesti. Vuoden 2018 Vapaaehtoistoiminta Suomessa -kyselyssä (Fields 2019) havaittiin, että korkeakoulutetut ja asiantuntijatyössä olevat vapaaehtoiset saattavat valikoitua tehtäviin, joissa voi erityisen hyvin esimerkiksi oppia uusia taitoja. Samoin kuin Suomessa, esimerkiksi Britanniassa vaikuttamiseen orientoituvat vapaaehtoiset ovat usein myös muita korkeammin koulutettuja (Kanemura & McGarvey 2023). On kuitenkin lisäksi huomattava, että näissä ryhmissä sekä sitoudutaan pitkäkestoiseen säännölliseen toimintaan että käytetään runsaasti aikaa tekemiseen, mikä vahvistaa koettua hyötyä.

Syy sille, miksi tietyt vapaaehtoiset kokevat hyötyneensä muita enemmän, saattaa löytyä vapaaehtoistoiminnan luonteesta ja kestosta. Selkeä yhteys löytyykin, kun hyötyjä tarkastellaan toiminnan kautta: esimerkiksi pitkäkestoiseen toimintaan osallistuneista jopa 54 % ja yhteisöjen organisoimaan toimintaan osallistuneista 47 % on sitä mieltä, että yksinäisyys on vähentynyt. Sama toistuu kautta linjan: jos vastaaja on ollut toiminnassa pitkään, säännöllisesti tai organisoidusti, hän on kokenut saaneensa kaikkia hyötyjä muita enemmän, kuten yllä on jo esitetty. Pitkään esimerkiksi järjestöissä on voitu havaita kehitystä

kohti lyhyttä, satunnaista ja epämuodollisempaa toimintaa, ja järjestötoiminnan rinnalle on noussut neljännen sektorin vapaaehtoista vapaaehtoistoimintaa. Toki niihinkin osallistuneet vapaaehtoiset ovat kokeneet hyötyneensä toiminnasta, mutta eivät läheskään yhtä paljon kuin perinteisemmäksi miellettyssä vapaaehtoistoiminnassa mukana olevat. Tätä on syytä pohtia siitä näkökulmasta, että miten kaikille vapaaehtoisille voidaan taata positiivinen kokemus.

Nuoret toivovat tukea, Vaikuttajat haasteita

– mikä tukee vapaaehtoisia ja vetää heitä puoleensa?

Vapaaehtoistoimintaan osallistumista helpottavia asioita kysyttiin niiltä 612 vastaajalta, jotka ovat tehneet vapaaehtoistyötä viimeksi yli 12 kuukautta aiemmin tai eivät koskaan. Ensin kysyttiin, lähtisivätkö he mukaan vapaaehtoistoimintaan, jos pyydetään. Heistä 40 % (245) lähtisi, mutta joissain ryhmissä tämän joukon sisällä oltiin vapaaehtoistoiminnalle suopeampia. Suoralla pyytämällä voidaan saada mukaan erityisesti 15–24-vuotiaita (59 %), naisia (58 %) ja auttamisorientoituneita vastaajia (60 %).

Edellä mainitut vastaajat saivat valita seuraavaksi esitellyltä listalta tekijöitä, jotka helpottaisivat osallistumista. Kääntäen ajateltuna näihin sisältyy myös ajatus vapaaehtoistoiminnan esteistä. Vastaajat saivat valita maksimissaan kolme tekijää.

Mikä auttaisi vapaaehtoistoiminnassa olemista?

Kuvio 2. Vapaaehtoistoimintaa tukevia tekijöitä heidän keskuudessaan, jotka eivät ole tehneet vapaaehtoistyötä lainkaan tai yli 12 kuukauteen (n = 612).

Tästä kuviosta näemme, että heistä, jotka eivät ole nyt mukana, vain 6 % on ehdottomasti sitä mieltä, että he eivät halua olla mukana. Puolet vastaajista toivoo erityisesti kertaluonteisia ja lyhytkestoisia tehtäviä. Tämä tukisi erityisesti auttamisorientoituneita henkilöitä. Näiden vastaajien joukossa –heistä jopa 60 % haluaisi kertaluonteisia tehtäviä. Auttamistehtäviin haluavat kaipaavat muita enemmän tukea ja perehdytystä (16 %).

Koska tämän kysymyksen vastaajien joukossa on melko vähän orientaatiokysymyksiin vastanneita, tässä kannattaa tarkastella kaikkien vastaajien taustaan liittyviä eroja. Niistä kiinnostavimmaksi eli eniten eroja tuottavaksi nousi ikä. Taustaan ja vapaaehtoistoimintaa tukeviin tekijöihin palataan kuitenkin alla.

Kun katsotaan eri-ikäisten vastaajien tarpeita, erityisesti nuoret eroavat muista. 15–24-vuotiaista vastaajista jopa 30 % haluaisi kiinnostavampia tehtäviä. Heistä joka viides (22 %) kaipaasi myös tukea, kun vanhemmissa ikäryhmissä korkeintaan 14 % valitsi tämän vaihtoehdon. Heistä 28 % haluaisi löytää helpommin tietoa toiminnasta, ja 25–34-vuotiaista näin kokee 26 %, kun muissa ikäryhmissä helpommin saatavaa tietoa koki tarvitsevansa maksimissaan 14 %. 20 % nuorimmista vastaajista haluaisi toimintaan nopeasti. Näiden vastausten valossa vaikuttaa siltä, että vapaaehtoistoiminta näyttäytyy nuorille varsin jäykkänä. Toisaalta siinä, missä eläkeikäisistä vastaajista 29 % oli sitä mieltä, että oman terveyden ja jaksamisen parempi tilanne auttaisi, nuoremmista vastaajista tämän valitsi kaikissa ikäryhmissä alle 20 % vastaajista.

Asuinpaikan tai koulutuksen kaltaisilla tekijöillä ei ollut tässä kohtaa merkitystä. Erityisinä havaintoina voidaan kuitenkin mainita, että naiset toivoivat erityisesti kertaluonteisia tehtäviä (58 %) ja tietoa tehtävistä. Lisäksi lapsiperheitä edustaneista vastaajista jopa 43 % ajatteli, että elämäntilanteen helpottuminen auttaisi.

Vastauksista voidaan arvioida, että ne, joilla on perheen tilanteeseen tai omaan terveyteen liittyviä haasteita, voisivat hyötyä niihin liittyvien esteiden madaltamisesta. Esimerkiksi lasten vanhempia voisi saada mukaan, jos lapsen voi ottaa mukaan tai hänelle on tarjolla hoitoa. Monelle vapaaehtoistyöhön haluavalle este voi olla myös pitkä sitoutuminen ja epätietoisuus omasta roolista ja osaamisesta.

Kaikilta vastaajilta kysyttiin vielä, millaisen yhteisön vapaaehtoistoimintaan he olisivat halukkaita tulemaan mukaan eli arvioimaan vetovoimatekijöitä. Tämän kysymyksen kohdalla orientaatiojako nousi jälleen kiinnostavaksi, joten vertailuja tarkastellaan sekä taustan että orientaation näkökulmasta.

Vastaajista 56 % haluaisi tulla sellaiseen toimintaan, jossa autetaan konkreettisesti muita. 31 % haluaisi toimintaan, josta voi olla ylpeä, 30 % sellaiseen, jossa hän olisi tervetullut yhteisöön ja 28 % sellaiseen

toimintaan, jolla on yhteiskunnallista merkitystä. 24 % haluaisi, että mukana on hänen itsensä kaltaisia ihmisiä, 19 % että toiminta on helppoa, eikä vaadi erityistä osaamista ja 17 % haluaisi, ettei ketään syrjitä. Vertailuun valitaan vielä se, että yhteisössä huolehditaan vapaaehtoisista (17 %) ja että toiminnassa voi haastaa itseään ja oppia uutta (13 %). Vain 5 % kysymykseen vastanneista henkilöistä oli sitä mieltä, että mikään ei auta, koska vapaaehtoisuus ei houkuttele.

Vertailusta pudotetaan ylpeys toiminnasta, itsen kaltaisten ihmisten läsnäolo ja se, ettei ketään syrjitä, sillä ne eivät tuottaneet suuria eroja. Syrjimättömyyden ja tervetulleeksi tulemisen kokemus myös mittasivat vastausten valossa osittain samaa asiaa.

Taustatekijöistä kiinnostavia eroja syntyi sukupuolten ja aivan erityisesti ikäryhmien välille. Muiden tekijöiden ja vetovoimatekijöiden välinen yhteys oli vähäinen.

Kysymykseen vastanneita naisia vetää mukaan erityisesti sellainen toiminta, joka on helppoa (naisista 23 % haluaa tällaiseen toimintaan, miehistä 14 %, muista ei kukaan) ja jossa pääsee auttamaan muita (naiset 61 %, muut ryhmät korkeintaan 57 %). Miehiä lähes kaikki tekijät motivoivat naisia tai muita vähemmän, kun taas muunsukupuolisille tai heille, jotka eivät halunneet vastata sukupuolikysymykseen, on erityisen tärkeää olla tervetullut ja samalla ettei ketään syrjitä (heistä jopa 71 % haluaa olla yhteisössä, jossa ei syrjitä). Osittain nämä vastaukset vastaavat aiempia käsityksiä esimerkiksi siitä, että auttaminen motivoi erityisesti naisia, vaikka yli puolet miehistäkin haluaa mukaan. Syrjimättömyys taas on tärkeää erityisesti silloin, kun vastaaja kuuluu vähemmistöön.

Erityisen kiinnostava taustatekijä oli vastaajan ikä, erityisesti nuorimpien vastaajien kohdalla. Kaksi nuorinta ryhmää eli 15–24-vuotiaat ja 25–34-vuotiaat olivat vastauksissaan hyvin paljon toistensa kaltaisia ja poikkesivat muista. He haluavat, että toiminnalla voi vaikuttaa tärkeisiin asioihin (15–24-vuotiaista 37 % oli tätä mieltä; 25–34-vuotiaista 34 %; muista ikäluokista 22–24 %) ja he olivat myös hieman muita ha-

lukkaampia olemaan toiminnassa, josta voisi olla ylpeä. Erityisen jyrkkä ero vastauksissa oli siinä, miten hyvinvointi vapaaehtoistoiminnassa koetaan. Kun yli 35-vuotiaista vastaajista korkeintaan 16 % oli sitä mieltä, että he haluaisivat osallistua toimintaan, jossa vapaaehtoisten hyvinvoinnista huolehditaan, 25–34-vuotiaista 26 % oli tätä mieltä ja nuorimmista alle 25-vuotiaista vastaajista jopa 29 %. Nuorimmat vastaajat olivat kokeneet toisaalta huomattavasti muita useammin, että vapaaehtoistoiminta haittaa jaksamista ja harkinneet toiminnan kokonaan lopettamista, joten tämä asia on syytä panna merkille.

Tässä kohtaa palataan orientaatioryhmiin ja jatketaan heidän tarinaansa. Tässä kohtaa on otettu mukaan myös aiemmin esitettyjä vapaaehtoistoimintaa helpottavia tekijöitä niiden ryhmiin kuuluvien vastaajien kohdalla, jotka olivat tähän kysymykseen vastanneet (eli olleet toiminnassa yli 12 kuukautta sitten).

*Me **Auttajat** olemme luontaisesti halukkaita tulemaan toimintaan, jossa autetaan muita. Itse asiassa meistä jopa 73 % haluaisi olla tällaisessa toiminnassa. Mutta olisi hyvä, jos toiminta olisi kertaluonteista ja helppoa. Olemme ehkä siinä mielessä vähän muita epävarmempia, että meitä auttaisi tietää jo mukaan tullessamme, mihin kykymme riittävät. Tästä syystä meistä moni kaipaa myös tukea ja perehdytystä.*

*Meitä **Vaikuttajia** taas vetää toimintaan mahdollisuus yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen, meistä jopa 48 % toivoo tätä. Suorasta auttamisesta emme ole yhtä kiinnostuneita kuin muut. Olemme pitkäkestoisemmin mukana, joten tästä syystä toiminnan ei tarvitse olla helppoa, mutta haluamme haastaa itsemme ja oppia uutta. Ajattelemmme olevamme kuitenkin näissä haasteissa melko itsenäisiä, koska harva meistä kaipaa tukea ja perehdytystä.*

*Me **Tekijät** olemme muita lyhytaikaisemmin mukana ja me myös haluamme muita enemmän kertaluonteisia tehtäviä, joten meille on vähän muita tärkeämpää, että tunnemme heti*

kuuluvamme porukkaan. Meistä 35 % haluaa tällaiseen toimintaan, kun muista vastaajista vain 27 % ajattelee samoin. Tällä asialla on yhteys siihen, että toivomme tukea ja perehdytystä, jotta pystymme toimimaan tehokkaasti.

Vastuunkantajina me **Yksilölliset** vapaaehtoiset olemme Vaikuttajien tavoin erityisen motivoituneita toiminnasta, jolla on yhteiskunnallista vaikutusta. Meistä 41 % haluaisi siihen mukaan. Koemme ehkä tehtäviemme haastavuuden takia tarvitsevamme runsaasti tukea ja perehdytystä mutta samaan aikaan sitä, että toiminnan aloittaminen olisi helppoa.

Meitä **Tiimipelaajia** houkuttelee ryhmä. Haluaisimme porukkaan, jossa on itsemme kaltaisia ihmisiä ja jossa vapaaehtoisista kannetaan huolta. Meitä motivoikin mahdollisuus suorittaa tehtäviamme verkossa vähemmän kuin muita vapaaehtoisia. Haluamme ihmisten pariin ja saada toisiltamme tukea. Meitä estävät tulemasta mukaan muita useammin elämäntilanteeseen ja terveyteen liittyvät asiat.

Vapaaehtoisprofiilien kautta analysoituna vapaaehtoistoimintaa tukevat asiat ja vetovoimatekijät ovat yllättävän samankaltaisia kuin Makin ja Snyderin (2017) tutkimuksessa yhdysvaltalaisen vapaaehtoisten motivaatiosta, luonteenpiirteistä ja käyttäytymisestä. He huomasivat, että kaikkien vapaaehtoisten kohdalla korostuu pyyteettömyys, mutta auttajiksi profiloituvat vapaaehtoiset kokevat vahvaa empatiaa. Sen sijaan vaikuttajavapaaehtoisten tapa motivoitua on Makin ja Snyderin mukaan vähän muista poikkeava, koska samoin kuin tässä kyselyssä, he innostuvat suorasta auttamisesta muita vähemmän. Nyt käsillä olevassa kyselyssä yksilöorientoituneet vapaaehtoiset haluavat myös vaikuttaa, mutta heillä on myös auttamisen tarve, mikä näkyy siinä, että he toimivat usein lasten ja nuorten kanssa ja kouluttamistehtävissä. Makin ja Snyderin mukaan tässä on kyse enemmän välillisestä auttamisesta, jolloin toiminnan kohdetta ohjataan esimerkiksi itse auttamaan itseään.

Merkitsevästä toiminnasta monesta näkökulmasta

Kyselyssä vastaajilta kysyttiin myös avokysymyksellä, miksi heidän mielestään vapaaehtoistoiminta on tärkeää. Profiileittain vastauksia tarkasteltiin kevyesti sanapilviodjelman avulla, jotta saadaan käsitys siitä, mikä niissä korostuu. Eri ryhmien antamat vastaukset olivat hyvin samansuuntaisia yllä esiteltyjen numeeristen vastausten kanssa.

Auttajat korostivat auttamista:

”Autetaan ihmisiä myös kansallisten resurssien yli. Oma vapaaehtoistoiminta liittyy mielenterveyteen ja siinä onkin yhteiskunnassamme iso lovi.”

Vaikuttajilla esiintyi auttamisteemojen lisäksi esimerkiksi sana ”maailma” eli globaalit kysymykset:

”Jos meinaa edistää jotain asiaa, esim. eläinten oikeuksia tai luonnon-suojelua, niin se on tärkeää.”

Yksilölliset vapaaehtoiset korostavat vähän muita enemmän toiminnan yhteiskunnallisuutta ja lapsia:

”...Vapaaehtoistoiminta luo lapsille ja nuorille mahdollisuuksia toimia, harrastaa ja olla osallisena. Vapaaehtoistyöntekijälle toiminta tuo iloa, osallisuutta, mahdollisuutta vaikuttaa, auttaa, verkostoitua.”

Tiimipelaajien vastauksissa korostuvat muita useammin ihmisiin liittyvät sanat, joilla on myös viitteitä sosiaaliseen yhteenkuuluvuuteen:

”Luo siteitä ihmisten välille.”

Tekijöiden vastauksissa korostuvat sekä ihmiset että yhteiskunta ja muita enemmän sana ”ilman”, joka viittasi useammassa vastauksessa siihen, mitä jäisi tekemättä ilman vapaaehtoisia:

”Ilman vapaaehtoistoimintaa jäisi moni ihmisten hyvinvointia edistävä työ tekemättä.”

Yleisesti ottaen kyselyyn vastanneet vapaaehtoiset uskovat, että muut ihmiset, yhteiskunta ja maailma hyötyvät vapaaehtoistoiminnasta. He uskovat myös, että toisten auttaminen tekee yhteiskunnasta inhimillisemmän. Moni kertoi toiminnan merkityksellisyydestä myös heille itselleen: paremmasta työssä jaksamisesta, auttamisen ja saamisen ilosta, sosiaalisista suhteista ja muista asioista. Nämä ovat hyvin samantlaisia merkityksiä, joita maailmalla vapaaehtoiset antavat tekemiselleen, esimerkkinä tanskalainen vapaaehtoistutkimus vuodelta 2021 (Lindholm Sørensen jne. 2021).

Mitä vastaukset kertovat?

Vuoden 2024 Vapaaehtoistoiminta Suomessa -kyselyn tulosten valossa vapaaehtoistoiminta luo monenlaista hyvää. Sillä on erityisen suuri koettu vaikutus vastaajien elämänlaatuun ja se luo mahdollisuuksia vaikuttaa ja luoda sosiaalisia suhteita. Kyselyssä kysyttiin myös vapaaehtoistoiminnan ikävämmistä puolista, kuten kiusaamiskokemuksista tai toiminnan kuormittavuudesta. Molempia oli kokenut hyvin harva vastaaja, mikä entisestään korostaa koettujen hyötyjen merkitystä.

Osallistuminen kuitenkin jakautuu vuosi toisensa jälkeen epätasaisesti. Sama ilmiö näkyy osallistumisessa esimerkiksi vapaaseen sivistystyöhön (Manninen jne. 2019), ja kyseessä ovat usein samat ihmiset, jotka eivät ole vapaaehtoistoiminnassa. Samoilla henkilöillä on usein muita kapeammat tulevaisuudennäkymät, joten kyse on varsin pysyvästä yhteiskunnallisesta ongelmasta ja haasteesta, kuten jo vuoden 2021 Vapaaehtoistoiminta Suomessa -kyselyssä havaittiin (Fields 2021). Tähän haasteeseen eivät vapaaehtoistoimintaa tarjoavat organisaatiot yksin kykene vastaamaan. Ne voivat kuitenkin parantaa toiminnan saavutettavuutta ja tarjota helpompia tehtäviä ja tukea uusille vapaaehtoisille,

sillä kaikki eivät uskalla tulla mukaan, koska arvelevat, etteivät omat kyvyt riitä.

Vastaajien taustaa tarkastellessa erityisen tärkeää tänä vuonna oli nuorten vastaajien tarve hyvinvoinnista huolehtimiselle toiminnassa. He olivat muita kuormittuneempia ja halukkaampia lopettamaan. Nuorista huolehtimiseen tuleekin järjestöissä ja muissa organisaatioissa kiinnittää huomiota – järjestäytymättömässä toiminnassa vastuu on yksilöillä ja tässä on järjestötoiminnan mahdollinen vahvuus: lupaus tuesta. Nähtäväksi jää, millaiseksi nuorten sitoutuminen organisaatioihin muuntuu lähivuosina. Muissa tutkimuksissa (esim. Luhtakallio & Meriluoto 2023) on jo havaittu merkkejä muutoksesta kohti individualisempaa tapaa toimia yhteisen hyvän eteen.

Vapaaehtoistoiminnan tarjoamiin hyötyihin liittyy vastausten valossa kuitenkin se, että ollaan säännöllisessä, pitkäkestoisessa ja järjestäytyneessä toiminnassa. Tästä syystä esimerkiksi Vaikuttajiksi itsensä mieltävät vapaaehtoiset tuntuvat saavan vapaaehtoistoiminnasta erityisen paljon irti.

Vastaajien taustan lisäksi tämän vuoden kyselyssä analysoitiin vastauksia myös vapaaehtoistoimijoiden orientaation näkökulmasta, mikä osoittautui hedelmälliseksi. Toimijoiden keskuudesta löytyy Auttajia, Vaikuttajia, Tekijöitä, Yksilöllisiä, Tiimipelaajia ja puhtaasti Vapaaehtoiseksi itsensä mieltäviä. Kaikkia näitä ryhmiä motivoivat ja tukevat eri asiat, ja hyödyn kokemuksessakin vastaajan motivaatio näkyy. Tämä on esimerkiksi järjestöille hyödyllistä tietoa, kun suunnitellaan vapaaehtoisten ohjaamista. Rekrytoinnin tukena tulokset eivät ehkä toimi yhtä hyvin, sillä vastaajaryhmät ovat vastaajien taustan näkökulmasta suhteellisen samankaltaisia, ja eroja on suhteellisen vähän. Orientaatioihin voivatkin vaikuttaa esimerkiksi yksilöpsykologiset tekijät (vrt. Maki & Snyder 2017).

Nämä asiat huomioimalla on mahdollista myös laajentaa vapaaehtoistoimijoiden osuutta väestöstä, sillä hyvin harva vastaaja oli kategori-

sesti sitä mieltä, että toiminta ei kiinnosta. Kertaluonteisia tehtäviä hoitavien vapaaehtoisten määrä ja osuus todennäköisesti kasvaa tulevaisuudessa. Rekrytointimielessä on kuitenkin huomattava, että heitä, joita kiinnostaa suora auttaminen ja tekeminen, auttaa mukaan tuleminen helppous ja toimintojen kertaluonteisuus. Tässä on kääntöpuolena heikompi kiinnittyminen yhteisöön sekä tuen ja perehdytyksen tarve. Nämä ovat yksi avain siihen, miten kaikille vapaaehtoisille saadaan toiminnasta hyvä kokemus: tuetaan ja otetaan porukkaan mukaan.

Toisaalta hyödyt ja vaikuttamisen mahdollisuudet kasautuvat kaikista vahvimmin vähemmän tukea kaipaaville Vaikuttajille, joka oli pienin vastaajaryhmä, mutta myös yhteiskunnallisesti vähiten haavoittuvassa asemassa oleva.

Vapaaehtoistoiminta vetää yhä ihmisiä mukaansa. On usein väitetty, että se ei kiinnostaisi uusia sukupolvia, mistä ei ainakaan tässä kyselyssä näy merkkejä. Muutoksen ymmärtäminen on kuitenkin tärkeää sekä organisaatioille, päättäjille että vapaaehtoisille itselleen. Tällä hetkellä motivoitutaan eniten auttamiseen ja tekemiseen, joihin tässä kyselyssä oli yhteydessä juuri lyhytkestoisuus ja osittain myös löyhempi järjestäytyminen. Tulevaisuudessa onkin pohdittava, millaisia vaikutuksia muutoksella on toiminnan organisoimiselle, autettaville ja heidän auttajilleen ja jopa demokratialle.

Lähteet

Fields, M. (2021) Kenen harteilla on vapaaehtoistoiminnan tekeminen Suomessa? Helsinki: Opintokeskus Sivis. <https://www.opintokeskussivis.fi/materiaalit/kenen-harteilla-on-vapaaehtoistyon-tekeminen-suomessa/> (haettu 6.8.2024).

Fields, M. (2019) Vapaaehtoistyö hyödyttää työelämässä nuoria, hyvin koulutettuja ja työssä olevia – analyysi vuoden 2018 vapaaehtoistyön tekeminen Suomessa -aineistosta oppimisen näkökulmasta. Helsinki: Opintokeskus Sivis. <https://www.opintokeskussivis.fi/materiaalit/vapaaehtoistyö-suomessa-2018/> (haettu 6.8.2024).

Kanemura, R. & McGarvey, A. (2023) Time well spent. A national survey on the volunteer experience. Chapter 4: Volunteer motivations and values. Lontoo: National Council of Voluntary Organisations. <https://www.ncvo.org.uk/news-and-insights/news-index/time-well-spent-2023/volunteer-motivations-values/> (haettu 7.8.2024).

Lindholm Sørensen, M; Dam Jørgensen, H. E.; Perregaard, N. & Hjære, M. (2021) Det frivillige sociale engagement i Danmark. Frivilligrapport 2019–2021. Kööpenhamina: Center for Frivilligt Socialt Arbejde. <https://frivillighed.dk/publikationer/det-frivillige-sociale-engagement-i-danmark-frivilligrapport-2019-2021> (haettu 5.8.2024).

Luhtakallio, E. & Meriluoto, T. (2023) Fame democracy? Social media and visibility-based transformation of the public sphere. *Distinktion: Journal of Social Theory*, s. 1–25. DOI: 10.1080/1600910X.2023.2263818 (haettu 6.8.2024).

Maki, A. & Snyder, M. (2017) Investigating similarities and differences between volunteer behaviors: Development of a volunteer interest typology. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly* 46.1, s. 5–28. DOI: 10.1177/0899764015619703 (haettu 6.8.2024).

Manninen, J.; Karttunen, A.; Meriläinen, M.; Jetsu, A. & Vartiainen, A-K. (2019) Hyvinvointia ja sosiaalista pääomaa – kansalaisopiston hyödyt osallistujille, kaupungille ja alueelle. Kunnallisan kehittämissäätiön julkaisu 24/2019. Helsinki: Kunnallisan kehittämissäätiö. <https://kaks.fi/julkaisut/kansalaisopisto-tuottaa-hyvinvointia-ystavia-ja-edullisia-kuntalaisia/> (haettu 6.8.2024).

Turja, T. (2024) Vapaaehtoistoimintaan osallistuminen Suomessa 2024. Helsinki: Taloustutkimus. https://kansalaisareena.fi/wp-content/uploads/2024/05/Vapaaehtoistoiminta_Suomessa_Raportti_2024.pdf (haettu 6.8.2024).

